

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16405354>

ДЕМИДОВА М. М.
ПАСТЕРНАК Л. Ф.

Удосконалення правового регулювання господарських договорів в аграрній сфері України з врахуванням норм міжнародного права

Предметом дослідження є теоретико–методологічні аспекти гармонізації договірного права та удосконалення правового регулювання господарських договорів в аграрній сфері України з врахуванням норм міжнародного права.

Метою дослідження є загальнотеоретичний аналіз договорів у механізмі регулювання господарських правовідносин в аграрній сфері в Україні і Європейському Союзі, удосконалення правового регулювання господарських договорів в аграрній сфері України з врахуванням норм міжнародного права.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі системний, логічний, індукції, дедукції, метод порівнянь, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. У статті обґрунтовано необхідність гармонізації договірного права та удосконалення правового регулювання господарських договорів в аграрній сфері України з врахуванням норм міжнародного права.

Галузь застосування результатів. Сфера розвитку бізнес–структур в аграрній сфері та в системі вищої освіти в мінливих умовах сьогодення.

Висновки. Основні підсумки дослідження та його методологічні результати можна звести до формулювання: на основі проведеного аналізу договорів у механізмі регулювання господарських правовідносин в аграрній сфері в Україні і Європейському Союзі запропоновано удосконалення правового регулювання господарських договорів в аграрній сфері України з врахуванням норм міжнародного права.

Ключові слова: правове регулювання, удосконалення, господарський договір, механізм, аграрна сфера України, Європейський Союз, міжнародне право, гармонізація.

Improvement of legal regulation of economic contracts in the agricultural sphere of Ukraine taking into account the norms of international law

The subject of the study is the theoretical and methodological aspects of the harmonization of contract law and the improvement of legal regulation of economic contracts in the agricultural sector of Ukraine, taking into account the norms of international law.

The purpose of the study is a general theoretical analysis of contracts in the mechanism of regulation of economic legal relations in the agricultural sector in Ukraine and the European Union, improvement of the legal regulation of economic contracts in the agricultural sector of Ukraine, taking into account the norms of international law.

Research methods. The research used a set of scientific methods and approaches, including systematic and logical, which made it possible to ensure the conceptual unity of the research.

Results of work. The article substantiates the need to harmonize contract law and improve the legal regulation of business contracts in the agricultural sector of Ukraine, taking into account the norms of international law.

Field of application of results. The sphere of development of business structures in the agricultural sector and in the higher education system in today's changing conditions.

Conclusions. The main conclusions of the study and its methodological results can be summarized as follows: based on the analysis of contracts in the mechanism of regulation of economic legal relations in the agricultural sector in Ukraine and the European Union, it is proposed to improve the legal regulation of economic contracts in the agricultural sector of Ukraine, taking into account the norms of international law.

Key words: legal regulation, improvement, economic agreement, mechanism, agrarian sphere of Ukraine, European Union, international law, harmonization.

Постановка проблеми. Галузь аграрного виробництва переважно охоплює господарсько-правові відносини, що формуються у процесі набуття, реалізації та захисту прав на об'єкти аграрної власності, постачання сировини та матеріалів, обслуговування та збуту аграрної продукції. У сучасних умовах ця категорія правовідносин потребує особливої уваги з боку законодавчих органів та наукової спільноти, з огляду на їхню ключову роль у впровадженні інновацій, новітніх технологій та забезпеченні інноваційного прориву в агросекторі й економіці країни загалом

Євроінтеграційні процеси в Україні, що передбачають виконання міжнародних зобов'язань держави щодо приведення національного законодавства у відповідність до правових норм Європейського Союзу, значно активізувалися після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році [1], а також після надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу у 2022 році [2]. Особливу значущість набуло питання гармонізації політик та законодавства в аграрній сфері, що є ключовим для досягнення

сталого економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності сільського господарства, підтримки виробників аграрної продукції, розвитку сільських територій та гарантування продовольчої безпеки на засадах сталості. Адже в умовах незалежності продовольча безпека є базовим елементом національної стабільності та життєдіяльності держави [3].

Сучасна ринкова економіка України вимагає динамічного переходу до ефективної господарської моделі, що ґрунтується на правових та економічних принципах, які відповідають європейським стандартам. Це зумовлює необхідність детального вивчення функціонування сучасних господарських договорів, які виступають ключовими правовими інструментами регулювання відносин між учасниками аграрного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню вдосконалення договірних механізмів у аграрному секторі присвячено значну кількість наукових праць як українських, так і зарубіжних фахівців, серед яких варто відзначити роботи таких дослідників, як Афанасьєв К., Гафурова О.В., Дег-

тярвова С.В., Ермоленко В.М., Корнієнко Г.С., Корчинський І.О., Кульчій І.М., Курило В.І., Курман Т.В., Кваша С.М., Смолин Г., Статівка А.М. та інших.

Однак у світлі новітніх викликів, змін у соціально-економічному середовищі та в контексті активної євроінтеграції України, особливої актуальності набуває необхідність аналізу й удосконалення правових засад державного регулювання аграрної галузі. Саме дослідження окремих напрямів цього регулювання з урахуванням правових орієнтирів Європейського Союзу й визначено як мету нашого наукового аналізу.

Метою статті є здійснення загальнотеоретичного аналізу ролі господарських договорів у системі правового регулювання аграрних правовідносин в Україні та Європейському Союзі, а також обґрунтування підходів до гармонізації договірного права та вдосконалення національного правового механізму регулювання господарських договорів в аграрному секторі з урахуванням норм міжнародного права.

Виклад основного матеріалу. Договір виступає універсальним механізмом регулювання широкого спектра суспільних відносин, характер та зміст яких постійно трансформуються. Запроваджуючи договірну форму взаємодії між учасниками господарювання, держава тим самим делегує їм певний рівень свободи в самостійному визначенні своїх прав і обов'язків, а також сприяє створенню більш адаптивної системи врегулювання таких взаємин.

У цьому контексті саме договірна форма дозволяє забезпечити необхідну рівновагу між попитом і пропозицією, задовольняючи ринок відповідними товарами та послугами. Договір є дієвим засобом участі в економічному обігу, забезпечує ефективний зворотний зв'язок між виробником і споживачем, дозволяє швидко реагувати на зміну потреб.

Водночас сучасна система правового регулювання таких відносин потребує якісного оновлення. Ефективна договірна модель повинна базуватись на наукових засадах, які формують концептуальне підґрунтя відповідного правового інституту. Важливим напрямом вдосконалення української правової системи в умовах переходу до соціально орієнтованої ринкової економіки є формування дієвого та гармонізованого господарського законодавства. З огляду на ключову функцію координації діяльності господарюючих

суб'єктів, договірне регулювання має посідати провідне місце в структурі господарського права.

Задля належного дослідження слід звернутися до дефініції поняття «господарський договір». Так, Г.В. Смолин на основі аналізу господарських правовідносин і змісту господарських договорів, передбачених Господарським кодексом України, формулює визначення: господарський договір – це зобов'язальне правовідношення, засноване на узгодженні сторін і закріплене у встановленій законом формі, що виникає між суб'єктами господарювання та/або суб'єктами організаційно-правових повноважень і визначає взаємні права та обов'язки сторін у сфері господарської діяльності з урахуванням публічних інтересів [4].

Т. Боднар і О. Дзера трактують господарський договір як узгодження між двома чи більше суб'єктами господарювання з метою встановлення, зміни або припинення їхніх прав та обов'язків у сфері господарської діяльності [5]. За О. Беяневичем, господарський договір є збірною правовою категорією, що охоплює різні типи договорів, які регулюються подібними нормами [6]. Н. Саниахметова визначає господарський договір як майнову угоду, укладену між суб'єктами господарювання або з іншими юридичними особами, яка встановлює, змінює або припиняє правовідносини в межах господарської діяльності [7].

До характерних рис господарського договору належать:

- специфічний суб'єктний склад (зазвичай учасниками є господарюючі суб'єкти);
- функціональне спрямування на забезпечення господарської діяльності – від постачання ресурсів до реалізації продукції, спільної діяльності, інвестування тощо;
- наявність спеціальних правил щодо укладення та змісту договору;
- плановий характер договірних процесів;
- обмеження договірної свободи з метою захисту споживача, конкуренції та інтересів національного виробника;
- можливість часткового відступу від принципу рівності сторін;
- поєднання у договорі як майнових, так і організаційних компонентів.

Водночас умови конкурентної економіки потребують забезпечення сторонам договору достатньої свободи, яка реалізується через систему загальних правових дозволів. Суб'єкти госпо-

дарювання можуть реалізовувати свої правові можливості з власної ініціативи, орієнтуючись як на приватні, так і на суспільно важливі цілі. Формування власних прав та обов'язків учасниками господарського обороту відбувається самостійно, на засадах правового дозволу, у межах встановлених державою норм.

Аграрне право як окрема галузь юридичної системи регулює відносини, пов'язані з господарською діяльністю в аграрному секторі. Аграрні правовідносини – це врегульовані нормами права взаємовідносини між аграрними суб'єктами в процесі виробництва, переробки й реалізації сільськогосподарської продукції. Основу таких відносин складають питання використання сільськогосподарських земель, майнових ресурсів та матеріально-технічного забезпечення.

Аграрні правовідносини мають комплексний характер, поєднуючи елементи земельного, майнового, трудового й управлінського права. Однією з їхніх характерних рис є те, що вони можуть бути як горизонтальними, так і вертикальними, що вирізняє їх на тлі класичних галузей права (цивільного чи адміністративного).

Суб'єктами аграрних правовідносин виступають фізичні та юридичні особи, які здійснюють виробництво, переробку або реалізацію сільськогосподарської продукції. До цієї категорії також належать підприємства, які надають послуги аграрним виробникам, тобто є учасниками аграрного господарювання.

У зв'язку з динамічним розвитком аграрного сектора та зміною структури інвестування зростає роль співпраці між українськими аграрними підприємствами та іноземними партнерами, зокрема шляхом створення спільних підприємств – нових суб'єктів аграрних правовідносин.

Склад суб'єктів аграрного господарювання та їхня роль у виробництві не є сталими – вони змінюються відповідно до трансформацій аграрних правовідносин.

Суб'єкти аграрного права поділяються на дві основні групи:

- органи управління – державні та місцеві органи влади, які здійснюють організаційно-господарські функції (наприклад, Мінагрополітики або Кабінет Міністрів України);
- безпосередні суб'єкти господарювання – аграрні підприємства різних форм власності, фермери, переробні підприємства, структури, що

забезпечують агровиробників технікою, фінансами, логістикою, послугами страхування та ін.

Визначальне значення для актуальності правового регулювання аграрної сфери має орієнтація на досягнення Цілей сталого розвитку України до 2030 року, закріплених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. Вони визначають стратегічні напрями формування нормативної бази, програм і проектів, зокрема:

- подолання бідності та голоду;
- забезпечення продовольчої безпеки та якісного харчування;
- розвиток сталого сільського господарства;
- доступ до води, енергії, екологічної інфраструктури;
- інноваційний розвиток та підвищення зайнятості;
- захист екосистем, боротьба зі зміною клімату, збереження біорізноманіття;
- підтримка партнерств та демократичних інституцій.

У контексті вищезазначеного доцільно виділити кілька ключових напрямів подолання проблем реалізації цілей сталого розвитку аграрної сфери. По-перше, необхідно провести глибокий аналіз чинного аграрного законодавства та внести до нього зміни, спрямовані на забезпечення принципів сталого сільськогосподарського виробництва, екологічної збалансованості, сталого розвитку сільських територій, а також раціонального використання земельних і природних ресурсів. По-друге, актуальним є оновлення державної аграрної політики шляхом розроблення комплексного стратегічного документа – Концепції сталого розвитку агросфери до 2030 року. По-третє, варто зосередити увагу на впровадженні інновацій, цифрових рішень та діджиталізації взаємовідносин у сфері агровиробництва [9]. Цей вектор є важливим не лише для виробничих процесів, але й для ефективного державного управління аграрною галуззю загалом.

Гармонізація законодавства України з правовими нормами Європейського Союзу передбачає зближення національних правових систем та адаптацію до міжнародних стандартів. З огляду на європейський вектор розвитку України, доцільно запозичувати правові підходи західних країн, зокрема у сфері господарсько-правового регулювання аграрних відносин. Застосування європейських практик у договірному праві може

підвищити ефективність регулювання господарських процесів в агросфері.

Договір є базовим механізмом правового оформлення господарських взаємин як у національному, так і в європейському праві. Він виступає універсальним інструментом, який дозволяє суб'єктам господарювання самостійно визначати обсяг взаємних прав і зобов'язань. В умовах євроінтеграції зростає потреба у порівняльному аналізі особливостей договірної регулювання в різних правових системах. Такий підхід дозволяє адаптувати українське господарське право до європейських стандартів, що сприяє підвищенню ефективності регулювання господарської діяльності.

Згідно зі ст. 179 Господарського кодексу України, договір є ключовою правовою підставою для виникнення господарських зобов'язань і укладається на принципах вільного волевиявлення сторін, які самостійно визначають його зміст. Водночас українське законодавство містить низку імперативних норм щодо форми та реєстрації окремих видів договорів (наприклад, оренди чи купівлі-продажу), що забезпечує прозорість та захист прав учасників господарських правовідносин.

У країнах Європейського Союзу договірне право базується на загальних принципах приватного права, водночас ураховуючи європейську специфіку: свободу укладання договорів, захист прав споживачів, гармонізацію норм у межах внутрішнього ринку. Важливим аспектом є створення рівних умов для всіх учасників ринку незалежно від країни походження. Це досягається через впровадження єдиних стандартів, типових умов договорів, директив ЄС та інших регуляторних актів.

Водночас гармонізація договірної права в межах ЄС наразі відбувається за фрагментарним підходом, що є своєрідним компромісом між національним суверенітетом у праві та перспективною ідеєю формування загальноєвропейського приватного права. Європеїзація договірної права в межах інтеграційного процесу включає уніфікацію та гармонізацію основних норм і принципів, які регулюють договірні відносини на всіх етапах.

Водночас у науковій літературі тривають дискусії щодо чіткого розмежування понять «уніфікація права» та «гармонізація права». Перший термін зазвичай передбачає створення єдиної системи норм, тоді як другий – узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами.

Міжнародні договори та конвенції, зазвичай, встановлюють лише загальні рамки правового регулювання, залишаючи державам-учасницям простір для національної імплементації. Так звана конвенційна уніфікація орієнтована на зближення підходів до регулювання окремих видів правовідносин через гармонізацію відповідного законодавства. Також варто згадати міжнародні організації, які розробляють типові договори, рекомендаційні зразки контрактів, зводи принципів і звичаїв, що здійснюють непрямий вплив на приватне право окремих країн [10].

Ефективне впровадження процесу гармонізації українського законодавства з правом ЄС потребує реалізації таких кроків:

- узгодження нормативної бази: порівняльний аналіз положень національного законодавства та законодавства ЄС з подальшим усуненням виявлених розбіжностей
- адаптація європейських стандартів: імплементація директив та інших нормативних актів ЄС у національне законодавство, створення інституційної та технічної інфраструктури для їх реалізації
- інституційна реформа: удосконалення роботи судової системи, створення спеціалізованих судів, зміцнення потенціалу регуляторних і правоохоронних органів
- інформаційно-освітні заходи: проведення кампаній з поширення знань про європейське право серед фахівців юридичної галузі, держслужбовців, підприємців і громадян
- міжнародна співпраця: партнерство з ЄС, залучення технічної допомоги та реалізація спільних проектів [11].

Для координації цього процесу можуть бути створені спеціальні комісії чи експертні ради. Окрему увагу слід приділити підвищенню рівня правничої освіти – через розроблення спеціалізованих навчальних програм, організацію семінарів і тренінгів. Необхідним є також регулярний моніторинг результатів імплементації, що дозволить оперативно виявляти проблеми та вдосконалювати механізми гармонізації.

Висновки

Загальнотеоретичне осмислення природи договорів як правового інструмента врегулювання господарських відносин в Україні та Європейському Союзі, зокрема в аграрній сфері, дає

підстави стверджувати про необхідність гармонізації договірного законодавства України. Йдеться передусім про вдосконалення механізмів правового регулювання господарських договорів в аграрному секторі із врахуванням міжнародних правових стандартів.

Реалізація такого підходу є вагомим етапом у поступовій інтеграції України до загальноєвропейського правового простору. Це, своєю чергою, забезпечить підвищення дієвості правового регулювання підприємницької діяльності, зміцнення гарантій прав суб'єктів господарювання та посилення правової визначеності.

Беззаперечним є те, що адаптація українського законодавства до правових норм ЄС сприятиме юридичному зближенню, спрощенню взаємодії з європейськими партнерами та налагодженню міждержавної правової співпраці.

Узагальнюючи, слід зазначити, що приведення договірного права у відповідність до європейських стандартів має стратегічне значення для трансформації національної правової системи. Такий процес формує підґрунтя для створення єдиного правового простору з державами-членами ЄС, поглиблює економічну інтеграцію та забезпечує ефективне функціонування господарських суб'єктів на умовах правової визначеності й передбачуваності.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2470). Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>

2. European Council meeting (23 and 24 June 2022) – Conclusions. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>.

3. Natalia O. Petrova, Valentyna V. Nezhevelo, Alyona M. Klochko, Ksenia V. Blyumska-Danko and Ruslana I. Cramar. Features and Problematic Aspects of Food Safety in the Integration of Ukraine into the EU. *Journal of Engineering and Applied Sciences*. Year:2017 Volume: 12. Issue: 18. P. 4787. URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/5228/1/Features%20and%20Problematic%20Aspects%20.pdf>.

4. Смолин Г. В. Господарське право України. Загальна частина: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. С.435.

5. Договірне право України. Загальна частина: навч. посібник / Боднар Т. В. Дзера О. В., Кузнецова Н. С. та ін.; за ред. О. В. Дзери. Київ, 2008. С.452.

6. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. С.132.

7. Господарське право України: навчальний посібник / за ред. Н. О. Саніахметової. Х.: Одиссей, 2005. С.185.

8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

9. Курман Т.В. Аграрне право і законодавство України: синергетичні засади й перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку : колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 30.

10. Димінська О.Ю. Перспективи уніфікаційного вектору європеїзації договірного права. Міжнародний конгрес європейського права: збірн. наук. праць (м. Одеса, 21–22 квітня 2017 р.). Одеса: Фенікс, 2017. 356 с.

11. Забзалюк Д.Є. Місце договору у механізмі регулювання господарських правовідносин: компаративістський вимір. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Випуск № 01, 2025. С. 24–30.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Law of Ukraine on the Ratification of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, No. 1678-VII of September 16, 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.

2. European Council. (2022). European Council meeting (23 and 24 June 2022) – Conclusions. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>.

3. Petrova, N. O., Nezhevelo, V. V., Klochko, A. M., Blyumska-Danko, K. V., & Cramar, R. I. (2017). Features and Problematic Aspects of Food Safety in the Integration of Ukraine into the EU. *Journal of Engineering and Applied Sciences*, 12(18), 4787. URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/5228/1/Features%20and%20Problematic%20Aspects%20.pdf>.

snau.edu.ua/bitstream/123456789/5228/1/Features%20and%20Problematic%20Aspects%20.pdf.

4. Smolyn, H. V. (2013). Commercial Law of Ukraine: General Part. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. p. 435.

5. Bodnar, T. V., Dzera, O. V., Kuznetsova, N. S., et al. (Eds.). (2008). Contract Law of Ukraine: General Part: Textbook. Kyiv. p. 452.

6. Belyanevych, O. A. (2006). Commercial Contract Law of Ukraine (Theoretical Aspects): Monograph. Kyiv: Yurinkom Inter. p. 132.

7. Saniakhetova, N. O. (Ed.). (2005). Commercial Law of Ukraine: Textbook. Kharkiv: Odissey. p. 185.

8. President of Ukraine. (2019). On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030: Decree No. 722/2019 of September 30, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

9. Kurman, T. V. (2022). Agrarian Law and Legislation of Ukraine: Synergetic Foundations and Development Prospects under Global Threats. In A. P. Hetman & T. V. Kurman (Eds.), Agrarian and Land Law of Ukraine: Modern Paradigm and Development Prospects (pp. 30). Kharkiv: Yurait.

10. Dyminska, O. Yu. (2017). Prospects of the Unification Vector of Contract Law Europeanization. In International Congress of European Law: Proceedings (Odesa, April 21–22, 2017) (p. 356). Odesa: Feniks.

11. Zabylyuk, D. Ye. (2025). The Role of the Contract in the Mechanism of Regulation of Commercial Le-

gal Relations: A Comparative Perspective. Analytical and Comparative Jurisprudence, (1), 24–30.

Дані про авторів

Демидова Марія Миколаївна,

к. е. н., доцент, Кафедра менеджменту і права Дніпровський державний аграрно-економічний університет

e-mail: demydova.m.m@dsau.dp.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0820-5874>

Пастернак Людмила Федорівна,

старший викладач, Кафедра менеджменту і права, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

e-mail: pasternak.l.f@dsau.dp.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2031-1442>

Data about the authors

Mariia Demydova,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Management and Law, Dnipro State Agrarian and Economic University

e-mail: demydova.m.m@dsau.dp.ua

Liudmyla Pasternak,

Senior Lecturer,

Department of Management and Law,

Dnipro State Agrarian and Economic University

e-mail: pasternak.l.f@dsau.dp.ua

УДК 336.74

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16406472>

ДОРОШЕНКО О. С.

МАРЧЕНКО В. М.

Ризики для діяльності банків в умовах невизначеності

Актуальність теми дослідження. Воєнний стан в Україні кардинально змінив умови функціонування банківської системи, підкресливши її роль у забезпеченні економічної стійкості. Національний банк України, як регулятор, зіштовхнувся з необхідністю оперативного реагування на нестабільність, спричинену збройним конфліктом. Запровадження таких заходів, як контроль за валютними операціями, регуляція процентних ставок та підтримка ліквідності банків, стали критично важливими для збереження стабільності фінансової системи.

Однак виклики залишаються значними: фінансовий сектор перебуває під тиском економічної рецесії, високих рівнів інфляції та скорочення споживчої активності. Питання адаптації банків до нових умов, забезпечення їх платоспроможності та стабільності в довгостроковій перспективі є важливими не лише для банківського сектору, але й для всієї економіки. Крім того, міжнародний досвід свідчить про необхідність інтеграції інноваційних підходів до управління ризиками, що також актуально для України. Новизна дослідження полягає в описі діяльності банків та підходів до подолання ризиків в банківському секторі на державному рівні.

Метою роботи є дослідження ризиків, що впливають на діяльність банківської системи України в умовах воєнного стану, а також розробка рекомендацій для мінімізації їхнього впливу. Зокрема, стаття ставить перед собою такі завдання: визначити основні ризики, з якими стикаються банки в умовах